

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните

Дирекция „Развитие на селските райони“

3.12.2024 г.

X 93-6443/03.12.2024

Signed by: Olya Kirilova Todorova

„ВЯРНО С ЕЛЕКТРОННО
ПОДПИСАНИЯ ОРИГИНАЛ“

ОДОБРИЛ:

3.12.2024 г.

ДО
Д-Р ЛОЗАНА ВАСИЛЕВА
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР НА
ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ И
РЪКОВОДИТЕЛ НА
УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН НА
СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ЗА ПЕРИОДА
2023-2027 Г.

X

Д-р Лозана Василева - заместник-министър
Ръководител на УО на Стратегическия план
Signed by: Lozana Vasileva

ДОКЛАД

от Елена Иванова – директор на дирекция „Развитие на селските райони“

ОТНОСНО: Прием на заявления за подпомагане по процедура чрез подбор „Сформиране на оперативни групи (първа стъпка)“ по интервенция П.Ж.1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ от Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР,

На основание чл. 68, ал. 2 от Закона за подпомагане на земеделските производители, Ви представям за издаване проект на заповед за утвърждаване на насоки за кандидатстване по процедура чрез подбор „Сформиране на оперативни групи (първа стъпка)“ по интервенция П.Ж.1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г.

Със Закона за изменение и допълнение на Закона за подпомагане на земеделските производители (обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г.), се създава законовата делегация в чл. 68, ал. 2 от Закона за подпомагане на земеделските производители, където е предвидено, че Ръководителят на Управляващия орган на Стратегическия план утвърждава със заповед за всеки прием по интервенциите по чл. 73, 74, 75, чл. 77, параграф 1, букви "а", "в" - "е" и чл. 78 от Регламент (ЕС) 2021/2115, включени в Стратегическия план, насоки, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените заявления за

подпомагане. Със заповедта се определя и краен срок за публикуване на разясненията и начална и крайна дата за подаване на заявленията за подпомагане.

Финансиране по интервенциите се отпуска по реда на Наредба № 4 от 2024 г. за реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, за сключване и изменение на административни договори, за налагане на административни санкции за интервенциите по чл. 73, 74, 75, чл. 77, параграф 1, букви „а“, „в“, „е“ и чл. 78 от Регламент (ЕС) 2021/2115, за условията и реда за изплащане, за отказ за изплащане и намаления на плащанията, и за оттегляне на изплатената финансова помощ за интервенциите по чл. 73, 74, 75, 77 и 78 от същия регламент (обн., ДВ, бр. 92 от 2024 г.), наричана по-нататък „Наредба № 4 от 2024 г.“.

Прилагането на интервенцията П.Ж.1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“, включена в Стратегическия план, има следните цели:

- Създава добавена стойност чрез по-добро свързване на научноизследователската дейност и селскостопанската практика и да насърчава по-широкото използване на наличните иновационни мерки;
- Установява връзка между участниците в областта на иновациите и съответните проекти;
- Насърчава по-бързо и по-широкообхватно прилагане на новаторските решения в практиката, включително обменът между земеделските стопани;
- Информира научната общност за нуждите от изследвания в полза на селскостопанската практика.

В рамките на СПРЗСР 2023 – 2027 г. обхватът на подпомагане се разширява, като помощта може да покрива всички девет специфични цели на Стратегическия план, в т.ч. обхващайки екологични и социални аспекти. Резултатите от проектите ще послужат на земеделските стопани, за да преодолеят предизвикатствата пред които са изправени от гледна точка на опазване на околната среда, адаптиране към промените в климата, опазване на биологичното разнообразие, развитие на селските райони и др.

В представения проект на Насоки се уреждат условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и условията за изпълнение на одобрени проекти по процедура чрез подбор „Сформиране на оперативни групи (първа стъпка)“ по интервенция П.Ж.1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“, включена в Стратегическия план.

В проекта на насоки са посочени допустимите за подпомагане кандидати, допустимите за подпомагане дейности, размерът на финансовата помощ, условията за допустимост към проектите и критериите за подбор.

1. Цел на приема:

По процедурата се подпомагат заявления за подпомагане, които допринасят за постигане на целите на интервенцията и заложените специфични цели на Стратегическия план.

2. Допустими кандидати/партньори (ако е приложимо):

Подпомагат се партньорства, включващи кандидати и партньор/партньори, попадащи в следните категории:

- Земеделски стопани регистрирани съгласно Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани (ДВ, бр. 10 от 1999 г.), в т.ч. групи или организации на производители признати от министъра на земеделието и храните;
- Физически или юридически лица, собственици/ползватели на горски територии, вписани в публичния регистър по чл. 235 или 241 от Закона за горите;
- Браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти по смисъла на СПРЗСР 2023-2027 г.;
- Научни институти или опитни станции, които извършват научни изследвания и

научно обслужване в областта на селското стопанство или горското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии, които са организации по Закона за Селскостопанската академия или Закона за Българската академия на науките, както и специализирани държавни структури в областта на науката и научните изследвания и анализа и оценката на риска по агрохранителната верига;

- Висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, „Животновъдство“, „Ветеринарна медицина“, „Горско стопанство“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“, „Науки за земята“ и професионални гимназии в областта на селското стопанство;

- Юридически лица с нестопанска цел с предмет на дейност в областта на селското стопанство или в областта на горското стопанство или опазване на околната среда или водите или дигиталните/цифрови технологии;

- Микро-, малки и средни предприятия (МСП) в областта на преработката на селскостопански продукти;

- Консултантски организации или индивидуални съветници с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните или горите в т.ч. НССЗ.

Кандидатът представя споразумение за партньорство между най-малко двама участници (партньори) от изброените по-горе, в което са разпределени ролите и отговорностите на всеки участник. В споразумението се определя кой от партньорите е водещ и кандидат по проекта за сформирание на оперативна група.

Участниците в партньорското споразумение могат да бъдат представители на един или повече от изброените в т. 1 категории допустими кандидати.

Участието на земеделските стопани в проекта е задължително, с изключение на случаите, когато проектът е свързан с горско стопанство, в който задължително следва да участва физическо или юридическо лице, собственик/ползвател на горски територии, вписани в публичния регистър по чл. 235 или чл. 241 от Закона за горите.

3. Допустими дейности

1. През първата стъпка се предоставя подкрепа за:

а) Дейности за проучване на приложимостта на новаторския проект в конкретни географски райони и стопанства, вкл. анализ на конкретните производствени методи във връзка с въвеждане на иновативното предложение в практиката.

б) Дейности за стимулиране на интерес с цел избор на подходящи стопанства за прилагане на иновативното предложение, както и предстоящото разширение на партньорството за сътрудничество за реализация на новаторския проект с други участници, притежаващи практически, научни, технически, организационни познания, имащи отношение към постигане на целта на проекта.

2. Дейности по т. 1 букви а) и б) са задължителни за извършване във всички проекти.

4. Финансова помощ:

Общият размер на бюджета за подкрепа по подадените заявления в периода на прием е в размер на левовата равностойност на 1 000 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи е 15 000 евро за първа стъпка, като интензитета на финансовата помощ е до 100 % от размера на одобрените разходи.

В проекта на насоки са включени и условия за допустимост на кандидатите и дейностите, гарантиращи ефективно и ефикасно предоставяне на финансова помощ.

5. Критерии за подбор:

Критериите за подбор, по които ще бъдат класирани постъпилите заявления за подпомагане ще са свързани с описание на:

- Идентифициран проблем;
- Конкретни ангажменти на участниците;
- Проектна готовност;
- Оценка на участниците.

Ще се подпомагат заявления, получили най-малко 35 т. по критериите за подбор.

Критериите за подбор на заявления за подпомагане са одобрени от Комитета за наблюдение на СПРЗСР 2023-2027 г. на проведеното първо заседание през м. април 2024 г.

Проектът на насоки за кандидатстване е обсъден с представители на заинтересованите страни на работна среща, проведена на 21 ноември 2024 г. в сградата на МЗХ <https://sp2023.bg/index.php/bg/sprzsr-bg/novini/v-rabotna-grupa-baha-obs-deni-nasokite-za-kandidatstvane-po-intervenciata-za-inovacii-v-zemedelskia-sektor>.

В съответствие с чл. 68, ал. 3 от Закона за подпомагане на земеделските производители проектът на заповед, ведно с условията за кандидатстване и условията за изпълнение бяха публикувани за обществено обсъждане на интернет страницата на Стратегическия план и в Системата за електронни услуги преди тяхното утвърждаване за представяне на писмени предложения и възражения в периода 22-29 ноември 2024 г.

<https://sp2023.bg/index.php/bg/sprzsr-bg/novini/mzh-publikuva-za-obsestveno-obs-zdane-nasoki-za-kandidatstvane-po-intervenciata-za-inovacii-ot-sprzsr>.

Направените целесъобразни бележки и предложения са отразени.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР,

Във връзка с гореизложеното и на основание чл. 68, ал. 2 от Закона за подпомагане на земеделските производители предлагам да издадете заповед за утвърждаване на насоки, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените заявления за подпомагане по процедура чрез подбор „Сформиране на оперативни групи (първа стъпка)“ по интервенция II.Ж.1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ от Стратегическия план и за определяне на начална и крайна дата за подаване на заявленията за подпомагане, както и краен срок за публикуване на разяснения.

Приложение: *Справка за отразени бележки и коментари в рамките на проведеното обществено обсъждане.*

С уважение,

12/3/2024

X

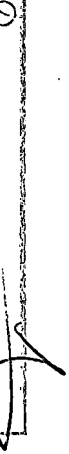
Елена Иванова

Директор

Signed by: Elena Angelova Ivanova

3.12.2024 г.

„ВЯРНО С ЕЛЕКТРОННО
ПОДПИСАНИЯ ОРИГИНАЛ“

Х
д-р Лозана Василева
Заместник - министър
Signed by: Lozana Ilieva Vasileva

Ръководител на Управляващия орган на Стратегическия
план за развитие на земеделското и селските райони за
периода 2023 - 2027 г.

Таблица за направените предложения и възражения в процеса на обществено обсъждане на проект на Заповед за утвърждаване на Насоки за кандидатстване по процедура чрез подбор „Сформирани на оперативни групи (първа стъпка)“ по интервенция П.Ж. 1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ от Стратегически план за развитие на земеделското и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г.

№	Данни на подателя	Дата на получаване	Коментар/Предложение	Становище на УО на СПРЗСР
1.	Университет за национално и световно стопанство Катедра „Икономика на природните ресурси“ Научно-изследователски център	27.11.2024	В рамките на законоустановената процедура по обществени консултации във връзка с проект на насоки за кандидатстване по процедура чрез подбор „Сформирани на оперативни групи (първа стъпка)“ по интервенция П.Ж.1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ от СПРЗСР 2023-2027, Научно-изследователския център „Агробизнес и природоползване“ към Катедра „Икономика на природните ресурси“, УНСС настоява за допълване на списъка с акредитирани професионални направления по Закона за висшето образование (т.5 Допустими кандидати,	Не се приема. Допустимостта на потенциалните кандидати/партньори по процедура „Сформирани на оперативни групи (първа стъпка)“ е определена въз основа на одобрения Стратегически план за развитие на земеделското и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г. След като бъде одобрен, националният стратегически план за ОСП става част от системите за управление съгласно член 2, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2116 и трябва да бъде изпълнен, както е одобрен.

„Агробизнес и природоползване“		<p>1.Д.) и предлага включването на следните професионални направления:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Икономика (аграрна икономика, екоикономика) [3.8] • Информатика и компютърни науки [4.6] • Коммуникационна и компютърна техника [5.3]. <p>Основните мотиви за направеното предложение са:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Липсата на качествени и професионални икономически анализи ще възпрепятства оценката на добавената стойност от иновативните проекти, обект на подпомагането, което от своя страна ще компрометира постигането на първата от основните цели на интервенцията (т.1.2.(а)). 2. Информатиката, компютърните науки и комуникационната техника са водещите професионални направления, които могат да допринесат за постигането на резултат „R.3. Цифровизация на селското стопанство: дял на земеделските стопанства, ползващи подпомагане за цифрови технологии за земеделие по линия на ОСП“. <p>Оставам на разположение за допълнителни разяснения по представеното становище. С уважение, доц. д-р Янка Казакова-Матева</p>	<p>Допустимите кандидати/партньори са определени въз основа на многократни обсъждания в рамките на проведени заседания на Тематичната работна група за разработване на СПРЗСР 2023-2027 г., в която участваха заинтересовани страни. Във връзка с отправеното предложение следва да имате предвид, че невъзможността на настоящия етап за включване като допустими кандидати/партньори на висши учители с цитирани в становището акредитирани специалности не изключва възможността във втора стъпка за включване в заявлението за подпомагане на външни услуги, свързани с изготвяне на икономически анализи или дейности, попадащи в сферата на компютърните науки.</p> <p>В допълнение, Вашето становище ще бъде взето предвид при подготовката на следващо предложение за изменение на СПРЗСР 2023-2027 г.</p>
2. ДФ „Земеделие“	29.11.2024	<p>Във връзка с публикуван за обществено обсъждане проект на Насоки за кандидатстване по процедура чрез подбор „Сформиране на оперативни групи (първа стъпка)“ по интервенция П.Ж.1 „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони</p>	

	<p>на Република България за периода 2023-2027 г. (СПЗСР 2023-2027), предоставяме следните коментари и мотивирани предложения по отношение на обявените за обществено обсъждане документи, както следва:</p>	
	<p>I. По условията за кандидатстване: ДФ „Земеделие“ няма коментари и предложения по Условията за кандидатстване и приложенията към тях.</p>	
	<p>II. По условията за изпълнение:</p>	
	<p>1. Предлагаме от текста на т. 5.5 от раздел 1. Техническо изпълнение на проектите да отпадне „и т. 8“, тъй като в раздел 6 от Условията за кандидатстване не фигурира т. 8.</p>	<p>1. Приема се</p>
	<p>2. В текста на т. 7 от раздел 2. Финансово изпълнение на проектите и плащане е допусната техническа грешка в препратката към Приложение № 6. Коректната препратка е към Приложение № 5. В Условията за кандидатстване не фигурира Приложение № 6.</p>	<p>2. Приема се</p>
	<p>3. Предлагаме от текста на т. 5 от раздел А. Общи документи към Приложение А към Условията за изпълнение да отпадне „т. 7 и т. 8“, тъй като съгласно образаца на декларацията (приложение Б към Условията за изпълнение) се декларира само липсата на обстоятелства по т.1.</p>	<p>3. Приема се</p>
	<p>4. Предлагаме към т. 6 от същия раздел да бъде допълнено следното разяснение в скоби – „(не се изисква от ползватели със седалище на територията на Столична община)“.</p>	<p>4. Приема се</p>

	<p>ДФ „Земеделие“ може да извършва служебна проверка за наличието или липсата на задължения по Закона за местните данъци и такси към Столична община.</p>	
<p>5. Приема се</p>	<p>5. В раздел Б. Специфични документи към Приложение А към Условието за изпълнение е допусната техническа грешка в препратката към т. 5 от раздел 11 от Условието за кандидатстване. Коректната препратка е към т. 6 от раздел 11.</p>	
<p>6. Приема се</p>	<p>6. В раздел В. Специфични документи към Приложение А към Условието за изпълнение е допусната техническа грешка в препратката към т. 5 от раздел 11 от Условието за кандидатстване. Коректната препратка е към т. 6 от раздел 11. Също така цитираното Приложение № 6, трябва да стане Приложение № 5. В Условието за кандидатстване не фигурира Приложение № 6.</p>	
<p>7. Приема се</p>	<p>7. В образеца на декларация (приложение Б към Условието за изпълнение) е допусната техническа грешка в препратката към раздел 7 от Условието за кандидатстване. Коректната препратка е към раздел 6.</p>	
<p>3.</p>	<p>Г-Н/Г-ЖО, Предавам писмени предложения по интервенция П.Ж.1. „Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ от СПРЗСР 2023 – 2027 г., първа стъпка „Сформиране на оперативни групи“, в срока на нейното обществено обсъждане, както следва:</p>	<p>Емил Цвятков 29.11.2024</p>

	<p>1. Съпоставими оферти Оферти, които отговарят на запитването за оферта на кандидата и съдържат:</p> <p>а) едни типни основни технически характеристики – в случаите, когато се кандидатства за разходи за закупуване на машини и земеделска техника;</p> <p>б) общ съпоставим капацитет на оборудването – в случаите, когато се кандидатства за разходи за закупуване на оборудване;</p> <p>в) количествено-стойностни сметки – в случаите, когато се кандидатства за разходи за извършване на строително-монтажни работи.</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Мотивирано предложение за уточнение на термина "основни технически характеристики"</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Терминът "основни технически характеристики" е ключов при определянето на съпоставимостта на офертите, особено когато се кандидатства за разходи, свързани със закупуване на машини и земеделска техника.</p> <p>Понастоящем обаче липсва яснота относно критериите, които попадат в обхвата на това определение, което може да доведе до разнопосочни тълкувания и административни затруднения при неговото прилагане.</p>	<p>1. Не се приема. Посочените параметри за съпоставими оферти в предложението не са приложими към допустимите разходи за настоящата процедура.</p>
	<p>2. Иновации Разработването и внедряването в практиката на нов или значително подобрен продукт (стока или услуга), нов процес, нов маркетингов метод, или нов организационен метод, организация на работното място, или</p>	<p>2. Не се приема. Определението е използвано успешно в периода 2014-2020 г. по ПРСР като в настоящата процедура се използва с цел да се внесе яснота за подкрепяните дейности в контекста на AKIS (не е условие</p>

	<p>външни връзки, която води до повишаване на икономическа, социална или екологична ефективност. За иновация се приема и прилагането на традиционна практика в нов географски или екологичен контекст.</p>	<p>за допустимост). За да бъде подпомогнато едно заявление по настоящата процедура, същото следва да отговаря на условията за „новаторски проект“.</p>
	<p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ: Предлагам да се приеме следното определение за „Иновация“:</p> <p>За целите на настоящата процедура, базирани се на дефинициите от Наръчника от Осло (Oslo Manual 2018, 4th Edition © OECD/EUROPEAN COMMUNITIES 2018), за иновация следва да се приема:</p> <p>„нов или подобрен продукт или процес (или комбинация от двете), който значително се различава от предишните продукти или процеси на предприятието и който е кандидатът планира да предоставя на потенциални потребители (продукт) или да въведе в употреба от предприятието (процес)“.</p> <p>Съгласно посочената дефиниция могат да бъдат разграничени следните видове иновации:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Продуктова иновация е нова или подобрена стока или услуга, която значително се различава от предишните стоки или услуги на предприятието и е планирано да бъде въведена на пазара. • Иновация в бизнес процесите е нов или подобрен бизнес процес (или комбинация от двете) на една или повече от една функции, които значително се различават от предишните бизнес процеси на предприятието и е планирано да бъдат въведени в организацията на дейността на предприятието. 	

ОСНОВАНИЕ:

„Разработването и внедряването в практиката“ не трябва да се включват в определението, защото са начин, действие за постигането ѝ, а не по същество „иновация“;

Допълнително следва да се отчетат и следните предимства на предложеното определение:

1) Яснота и прецизност: ясна и конкретна дефиниция за иновация, като фокусира върху нови или подобрени продукти и процеси. Това позволява по-точно измерване и сравняване на иновационните резултати;

2) Наръчникът от Осло е широко признат международен стандарт за измерване на иновациите. Приемането на неговата дефиниция ще улесни сравнението на иновационната дейност с други държави и сектори;

3) Практическа приложимост: Определението от Осло предлага ясна класификация на иновациите (продуктови и процесни), което улеснява разработването на политики и стратегии за стимулиране на иновациите;

4) Фокус върху резултатите: Определението подчертава важноста на въвеждането на иновациите в практиката, което е ключов индикатор за тяхната ефективност; Приемането на предложеното определение дава следните предимства:

1) По-добро разбиране на иновационните процеси: Ясна и прецизна дефиниция ще позволи по-добро разбиране на това какво представлява иновацията и как тя се осъществява;

	<p>2) По-ефективно планиране и управление на иновациите: Ще се улесни разработването на стратегии и политики за стимулиране на иновациите;</p> <p>3) По-лесно измерване и сравняване на иновационните резултати: Ще се осигури обща основа за сравнение на иновационната дейност на различни организации и държави;</p> <p>4) По-голяма прозрачност и отчетност: Ще се подобри прозрачността на иновационните процеси и ще се улесни отчитането на постигнатите резултати.</p>	
<p>3. Не се приема. Определението е в съответствие с чл. 127, § 3 от Регламент(ЕС) 2021/2115 и е заложено в одобрения текст на Стратегическия план за развитие на земеделското и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г.</p>	<p>3. Новаторски проект Новаторският проект в рамките на интервенцията се основава на интерактивния иновационен модел, който има за основни принципи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработване на новаторски решения, насочени към потребностите на земеделските или горските стопани, като същевременно се работи по взаимодействието в рамките на цялата верига на доставки, когато това е полезно; • обединяване на партньори с взаимно допълващи се знания като например земеделски стопани, консултанти, научни работници, предприятия или неправителствени организации, в целенасочени комбинации, най-подходящи за постигане на целите по проекта; • съвместно вземане на решения и съвместно творческо участие в стъпките на проекта. <p>За новаторски проект се приема и прилагането на традиционна практика в нов географски или екологичен контекст.</p>	

	<p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ: Предлагам да се приеме следното определение за „Новаторски проект“: Новаторски проект в рамките на тази интервенция представлява съвместно начинание, обединяващо различни заинтересовани страни (земеделски стопани, консултанти, учени, предприятия и др.), с цел разработване и внедряване на иновативни решения в земеделието или горското стопанство.</p> <p>Иновативни решения се считат тези, които: Отговарят на конкретни нужди на земеделските или горските стопани, като същевременно допринасят за оптимизиране на цялата верига на доставки.</p> <p>Представяват ново съчетание на знания, умения и ресурси, което води до нови или подобрени продукти, процеси или услуги.</p> <p>Въвеждат нови технологии, методи или подходи, които не са широко разпространени в съответния сектор.</p> <p>Адаптират традиционни практики към нови географски, климатични или пазарни условия.</p> <p>Основни характеристики на новаторските проекти: Партньорство: Успешното изпълнение на проекта изисква тясно сътрудничество между различни партньори с допълващи се компетенции. Итеративен процес: Разработката и внедряването на иновациите се осъществява чрез непрекъснат процес на експериментиране, анализ и усъвършенстване.</p>
--	---

	<p>Ориентация към резултатите: Проектите са насочени към постигане на конкретни и измерими резултати, които да допринесат за устойчивото развитие на сектора.</p>	
	<p>ОСНОВАНИЕ: В текста на определение липсва самото определение. Вместо него са посочени модел и принципи.</p> <p>Предложеното определение води до:</p>	
	<p>1) По-голяма яснота: Новата формулировка предоставя по-ясно и изчерпателно определение за "новаторски проект", като изброява конкретни критерии, които едно решение трябва да отговаря, за да бъде определено като иновативно;</p> <p>2) По-широк обхват: Определението обхваща по-широк спектър от иновации, като не се ограничава само до нови технологии, а включва и нови комбинации от знания и умения, както и адаптация на традиционни практики към нови условия;</p> <p>3) По-голяма гъвкавост: Определението позволява по-голяма гъвкавост при оценката на проектите, като се отчита специфичният контекст и цели на всеки отделен проект;</p> <p>4) По-силна насоченост към практиката: Новото определение подчертава важноста на ориентирането към практиката и решаването на конкретни проблеми в сектора.</p>	
	<p>4. Допустими кандидати/партньори (ако е приложимо):</p>	

<p>4. Приема се. Във връзка с включеното понятие в Стратегическия план за развитие на земеделното и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г. е включено определение в условията за кандидатстване за по-голяма яснота, за целите на прилагане на настоящата процедура.</p>		<p>4. Приема се. Във връзка с включеното понятие в Стратегическия план за развитие на земеделното и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г. е включено определение в условията за кандидатстване за по-голяма яснота, за целите на прилагане на настоящата процедура.</p>
<p>1. Кандидати и партньори по интервенцията могат да бъдат:</p> <p>в) браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти по смисъла на СПРЗСР 2023-2027 г.;</p> <p>ПРЕДПОЖЕНИЕ:</p> <p>Да се посочи или насочи към част от СПРЗСР 2023-2027г., която дава смисъла на тези браншови организации, като допустими.</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Не е ясно по кой конкретен текст от СПРЗСР 2023-2027г. дадена браншова организация е допустима като кандидати или партньори.</p>	<p>5. Допустими кандидати/партньори (ако е приложимо):</p> <p>1. Кандидати и партньори по интервенцията могат да бъдат:</p> <p>г) Научни институти или опитни станции, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на селското стопанство или горското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии, които са организации по Закона за Селскостопанската академия или Закона за Българската академия на науките, както и специализирани държавни структури в областта на науката и научните изследвания и анализа и оценката на риска по агрохранителната верига;</p> <p>ПРЕДПОЖЕНИЕ:</p> <p>Предлагам да се добави текст, с който да се ясно и еднозначно да се идентифицират тези „специализирани държавни структури“, например</p>	<p>5. Приема се. Добавено е пояснение в раздел „Определения“.</p>

		<p>чрез- изчерпателен списък, нормативен акт, въз основа на който са създадени или др.</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Не ясно кои са „специализирани държавни структури“ и по какъв начин да се идентифицират с цел да бъдат допустими кандидати или партньори.</p> <p>6. Допустими кандидати/партньори (ако е приложимо):</p> <p>1. Кандидати и партньори по интервенцията могат да бъдат:</p> <p>е) Юридически лица с нестопанска цел с предмет на дейност в областта на селското стопанство или в областта на горското стопанство или опазване на околната среда или водите или дигиталните/дигрови технологии;</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Предлагам да се поясни дали трябва да извършват в частна полза или в обществена полза или е допустимо и двата вида дейност.</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Поради възможността организациите да извършват дейност в частна полза или в обществена полза не става ясно дали и двата вида дейности са допустими.</p> <p>7. Допустими кандидати/партньори (ако е приложимо):</p>	<p>6. Приема се по принцип. Тъй като не е изрично пояснено, участието на всички ЮЛНЦ е допустимо, независимо дали са регистрирани в частна или обществена полза.</p>
--	--	--	--

<p>7. Приема се по принцип. Това обстоятелство е пояснено в т. 5 и т. 6 от Раздел 8 „Условия за допустимост на дейностите, в т.ч. срок за изпълнение на одобрените проекти“ на условията за кандидатстване.</p>	<p>1. Кандидати и партньори по интервенцията могат да бъдат: ж) Микро-, малки и средни предприятия (МСП) в областта на преработката на селскостопански продукти; ПРЕДЛОЖЕНИЕ: Предлагам да се поясни дали крайния преработен продукт е в Приложение I на Договора или извън него ОСНОВАНИЕ: Не е ясен обхвата на преработката спрямо принадлежността на крайния, преработен продукт към Приложение I на Договора.</p>	
<p>8. Приемани са прецизираните са изискуемите документи, въз основа на които се доказва условието за допустимост.</p>	<p>8. Допустими кандидати/партньори (ако е приложимо): 1. Кандидати и партньори по интервенцията могат да бъдат: з) Консултантски организации или индивидуални съветници с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните или горите в т.ч. НССЗ. ПРЕДЛОЖЕНИЕ: Предлагам да се поясни какво се има в предвид под „предмет на консултантската дейност“ и чрез какъв източник или документ се доказва. Предлагам да се поясни дали ще се изисква консултантски опит в областта и с какви документи следва да се доказва. ОСНОВАНИЕ: Не е ясно предмета на консултантската дейност откъде ще се вземе за да се определи</p>	

	<p>допустимостта на кандидати/партньори, като липсва информация за източника на тази информация.</p> <p>В изискуемите документи се изисква документ за опит, а не за предмет на дейност на организацията. В буквата или в списъка с изискуемите документи трябва неизчерпателно да се изброят вид документи, които ще се приемат от УО за доказване на опита.</p>	
	<p>9. Допустими кандидати/партньори (ако е приложимо):</p> <p>1. Кандидати и партньори по интервенцията могат да бъдат:</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Да се включи нарочен текст, с който да се поясни дали в Етап II ще бъдат допустими само кандидати, които са одобрени и изпълнили Етап I или, че няма такова ограничение за втория етап</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Не е ясна връзка между Етап II и Етап I спрямо кандидатите по настоящата интервенция и бюджетите, обявени условия за втория етап.</p>	
	<p>10. Условия за допустимост на дейностите, в т.ч. срок за изпълнение на одобрените проекти:</p> <p>1. Кандидатите по интервенцията представят план за новаторски проект (Приложение № 3), който съдържа най-малко следните елементи:</p>	<p>9. Приема се по принцип. Съгласно одобреният СПРЗСР 2023-2027 г. реализирането на първи етап чрез интервенцията не е задължително условие за изпълнение на проект във втора стъпка, като това условие ще бъде изрично посочено в насоките за кандидатстване за втора стъпка.</p> <p>10. Приема се. Текстът е прецизиран.</p>

	<p>б) Описание на идеята за новаторския проект (в зародиш);</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Предлагам да се поясни обхвата на „в зародиш“, спрямо който ще се прави оценката на допустимостта на дейността</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Липсва определение или ясен и точен обхват на условието по буквата, спрямо текста „в зародиш“</p>	
	<p>11. Условия за допустимост на дейностите, в т.ч. срок за изпълнение на одобрените проекти:</p> <p>1. Кандидатите по интервенцията представят план за новаторски проект (Приложение № 3), който съдържа най-малко следните елементи:</p> <p>е) Анализ за съответствие на планираните дейности, които ще се реализират от вече регистрираната оперативна група през втората стъпка, с националното законодателство в областта на новаторския проект;</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Да се посочат минимум нормативните актовете от националното законодателство в областта на новаторския проект, спрямо които ще се оценява анализа с цел допустимостта на дейността</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Да се посочи минимален обхват на нормативните актове, спрямо които трябва да се направи анализи, и при наличието на които той ще доказва допустимост на дейността.</p>	
		<p>11. Не се приема. Изискването е пояснено в т. 11 „Анализ за съответствие на планираните дейности, които да се реализират във втора стъпка, с националното законодателство в областта на новаторския проект“ на Приложение № 3 „План за новаторски проект“ към Условията за кандидатстване</p>

	<p>12. Условия за допустимост на дейностите, в т.ч. срок за изпълнение на одобрените проекти:</p> <p>3. За новаторски проект се приема и прилагането на традиционна практика в нов географски или екологичен контекст.</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Да се даде определение, приложим нормативен акт или текст с по-ясна и точна информация за „традиционна практика в нов географски или екологичен контекст“</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>В УК няма текст, който да определя или пояснява какво е „традиционна практика“.</p> <p>В УК няма текст, който да определя или пояснява какво е „нов географски контекст“.</p> <p>В УК няма текст, който да определя или пояснява какво е „нов екологичен контекст“.</p> <p>Липсата на тази информация поставя в невъзможност Кандидата да изпълни задължението си да докаже, че новаторския проект отговаря на условията по точката.</p>	<p>12. Не се приема. Определението е в съответствие с чл. 127, § 3 от Регламент(ЕС) 2021/2115 и е заложено в одобрения текст на Стратегическия план за развитие на земеделското и селските райони на Република България за периода 2023-2027 г.</p>
	<p>13. Условия за допустимост на дейностите, в т.ч. срок за изпълнение на одобрените проекти:</p> <p>7. Чрез интервенцията няма да се подпомагат фундаментални научни изследвания или индивидуални научно-изследователски проекти.</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>1. Да се даде определение, приложим нормативен акт или текст с по-ясна и точна информация за „фундаментални научни изследвания“.</p>	<p>13. Приема се. Добавено е определение за „Фундаментално научно изследване“. Индивидуалните научни-изследователски проекти включват дейности, извършвани от учени или преподаватели.</p>

2. Да се даде определение, приложим нормативен акт или текст с по-ясна и точна информация за „индивидуални научно-изследователски проекти“.

ОСНОВАНИЕ:

В УК няма текст, който да определя или пояснява какво е „фундаментални научни изследвания“.

В УК няма текст, който да определя или пояснява какво е „индивидуални научно-изследователски проекти“.

Липсата на тази информация поставя в невъзможност Кандидата да изпълни задължението си да докаже, че новаторския проект отговаря на условията по точката.

14. Условия за допустимост на дейностите, в т.ч. срок за изпълнение на одобрените проекти:

9. Не са допустими за подпомагане операции, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на заявлението за подпомагане, независимо от това дали всички съответни плащания са направени.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ:

1. Да се поясни какво се има в предвид под „които са физически завършени“ за целите на интервенцията.

ОСНОВАНИЕ:

Не е ясно какво се има в предвид под физическо завършване, т.е. какви физически качества доказват завършването, спрямо видове допустими разходи по интервенцията.

14. Не се приема. Съответните недопустими разходи са добавени във връзка с чл. 86, § 4, изречение трето от Регламент (ЕС) 2021/2115.

	<p>15. Условия за допустимост на дейностите, в т.ч. срок за изпълнение на одобрените проекти:</p> <p>12. Подкрепата за първа стъпка се ограничава до максимален период на продължителност до 12 месеца.</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Да се допълни текста на точката, като се посочи условието спрямо което се определя началото на продължителността на Етап I.</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Не е ясно спрямо кой дата се изчислява срока по точката.</p>	<p>15. Приема се. Текстът е прецизиран.</p>
	<p>16. Допустими разходи:</p> <p>2. Разходи, свързани с дейности по привличане на потенциални партньори за сформирание на оперативна група, включително:</p> <p>а) Разходи за транспорт и настаняване във връзка с провеждане на работни срещи с най-малко пет участника, в т.ч. посещения на стопанства или опитни полета или срещи с представители на одобрени оперативни групи;</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>1. Да се допълни текста, като се посочи спрямо какъв документ или нормативен акт се доказва условието „одобрени оперативни групи“</p> <p>2. Да се поясни дали в единична срещите с „представители на одобрени оперативни групи“ следва да има повече от един представител на група</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p>	<p>16. Приема се по принцип. Информация за одобрени оперативни групи по процедура № BG06RDNP001-16.001 и процедура № BG06RDNP001-16.003 може да бъде намерена в ИСУН, на платформата за AKIS на следния електронен адрес: https://sp2023.bg/index.php/bg/akis или на електронната страница на Европейската мрежа за ОСП: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/projects/search_en?f%5B0%5D=geographical_location%3A8&f%5B1%5D=project_type%3Aoperational_group_project</p>

	<p>Не е ясно спрямо какво условие или нормативен акт може да се твърди, че посещението е с представител на одобрена група. Какъв документ трябва да се вземе от представителя за да се докаже това обстоятелство.</p> <p>Не е ясно дали ще се признават срещи само с един представител на одобрени оперативни групи. Какъв документ ще се изисква за доказване на неговата представителност спрямо групата?</p>	
	<p>17. Допустими разходи:</p> <p>2. Разходи, свързани с дейности по привличане на потенциални партньори за сформиране на оперативна група, включително:</p> <p>в) Разходи за заснемане и разпространение чрез електронни медии на кратки филми, интервюта, блогове и друга информация, подходяща за разпространение с цел привличане на потенциални участници в оперативната група като заинтересовани страни;</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Да се поясни кои са допустимите „електронни медии“, чрез които може да се реализира разпространението</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Не е ясен обхвата на електронните медии, които УО ще приема за допустими за реализиране на дейността по буквата.</p>	
<p>17. Не се приема. Една от основните цели на интервенцията и в частност на процедурата е да се разпространява информация за потенциалните партньорства и за резултатите от одобрените проекти сред възможно най-широк кръг от заинтересовани страни.</p> <p>Електронните медии са общопознато и широкоизползвано понятие, като предоставянето на опеределение ще стесни кръга на възможностите за разпорстранение на информацията в противоречие с целите на процедурата.</p>	<p>18. Допустими разходи:</p>	

<p>18. Приема се по принцип. Съгласно т. 2 от Раздел 11 „Условия за допустимост на разходите“: „Допустими за подпомагане са само обосновани във връзка с целта разходи, свързани с допустимите дейности за постигане на очакваните резултати, включени в заявлението за подпомагане“.</p>	<p>2. Разходи, свързани с дейности по привличане на потенциални партньори за сформирване на оперативна група, включително:</p> <p>д) Други разходи, не изброени по-горе, свързани с привличане на потенциални партньори за сформирване на оперативна група.</p> <p>ПРЕДПОЖЕНИЕ:</p> <p>Да се пояснят критериите спрямо които УО ще определя дали даден разход попада в обхвата на буквата.</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Не е ясно за Кандидатите спрямо какви условия УО ще определя дали „Други разходи“ да допустими за целите на интервенцията.</p>	
<p>19. Не се приема. Техническите изисквания са уредени в Европейското законодателство и са задължителни за всички държави членки.</p>	<p>19. Недопустими разходи</p> <p>Недопустими за подпомагане са следните разходи:</p> <p>8. разходи за информираност и публичност, които не отговарят на техническите изискванията, посочени в Приложение № II към чл. 5 от Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/129 на Комисията от 21 декември 2021 година за установяване на правила за видовете интервенции по отношение на маслодайните семена, памука и вторичните продукти от производството на вино съгласно Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета и за изискванията за информация, публичност и видимост във връзка с подпомагането от Съюза и стратегическите планове по ОСП (ОВ L 20 от 31.1.2022 г.).</p> <p>ПРЕДПОЖЕНИЕ:</p>	

Да се разработят проекти на видове средства за информираност и публичност, които да са приложени към УИ.

ОСНОВАНИЕ:

УО да предостави проекти на табели/стикери/бланки, които ще приеме за изпълняващи условието по точката, като по този начин няма да позволи Бенефициенти да не знаят какво минимално трябва да съдържа дадения носител на информация и как следва да е разположено неговото съдържание, като % спрямо площ.

20. Изискуеми документи, в т.ч. документи, доказващи съответствие с критерии за подбор и документи, които следва да бъдат представени преди сключване на договор
Документи при подаване на заявлението за подпомагане

5. Най-малко две независими съпоставими оферти, които съдържат наименование на оферента, срока на валидност на офертата, датата на издаване на офертата, подпис и контакти на оферента (или подписана с КЕП), подробна техническа спецификация на услугите, цена в лева или евро с посочен данък върху добавената стойност (ДДС).
Представят се във формат „.pdf“, „.jpg“, „.tag“, „.7z“, „.zip“, „.xls“, „.xlsx“, „.p7s“, „.p7m“ или електронно подписани с квалифициран електронен подпис (КЕП) на издателя.
ПРЕДЛОЖЕНИЕ:

20. Приема се. Изискванията към офертите, които следва да бъдат представени към заявлението за подпомагане, са допълнени.

Предлагам към изискването към офертите да се добавят и следни условия:

- 1) Посочване ЕИК/ЕГН/БУЛСТАТ на оферента
- 2) Адрес, телефон, e-mail
- 3) Подпис, име, презиме, фамилия на издателя
- 4) Печат или КЕП за юридически лица
- 5) % на ДДС

Да се поясни дали ДДС трябва да се посочва на единичната цена или на данъчната основа на офертата.

ОСНОВАНИЕ:

Посочените реквизити ще позволят по- бързо и точно да се провери достоверността на офертата, както и по- точно да се посочи изчисляването на ДДС-то.

От наличния текст не става ясно коя е основата за изчисляване на ДДС-то.

21. Изискуеми документи, в т.ч. документи, доказващи съответствие с критерии за подбор и документи, които следва да бъдат представени преди сключване на договор

Документи при подаване на заявлението за подпомагане

7. Декларация по чл. 4а, ал. 1 от ЗМСП (по образец, утвърден от министъра на икономиката и енергетиката) с подпис/и и сканирана във формат „.pdf“ или „.jpg“ (ако е приложимо).

ПРЕДЮЖЕНИЕ:

21. Приема се. Текстът е прецизиран.

	<p>Да се поясни декларацията по точката, спрямо данните от кой данъчен период трябва да се попълни.</p> <p>Да се поясни, че се съставя от Кандидата, който е водещия партньор в групата.</p> <p>Да се поясни в кой случай не е приложимо нейното прилагане.</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Не е ясно от кой данъчен период трябва да се вземат данните за попълване на декларацията.</p> <p>Не е ясно кой трябва да попълни декларацията.</p> <p>Не е ясно при какви обстоятелства не е приложимо нейното прилагане.</p>	
	<p>22. Изискуеми документи, в т.ч. документи, доказващи съответствие с критерии за подбор и документи, които следва да бъдат представени преди сключване на договор</p> <p>Документи при подаване на заявлението за подпомагане</p> <p>9. Документ с удостоверителен характер за банковата сметка на кандидата. Представя се във формат „.pdf“ или „.jpg“.</p> <p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ:</p> <p>Предлагам да се поясни дали ще се изисква документа да има подпис и печат от Банка или може да е само разпечатка от електронно банкиране на Банка.</p> <p>ОСНОВАНИЕ:</p> <p>Не е ясно на какви удостоверителни условия трябва да отговаря документа, за да се приеме от УО за целите на интервенцията.</p>	
	<p>22. Приема се. Текстът е прецизиран.</p>	

			<p>23. Приложения ПРЕДЛОЖЕНИЕ: Да се включи приложение с указания за попълване на електронно заявление за подпомагане в СЕУ, което да включва подробна информация и указания за всички форми и полета, които следва да се попълнят. ОСНОВАНИЕ: Към датата на общественото обсъждане липсва разяснение или указание, което да дава яснота какви данни се изисква да се попълнят в електронното заявление за кандидатстване по процедурата, като с това се ограничават потенциалните кандидати да дадат предложения или да направят бележки по изисканата информация в него, както и по начина на нейното въвеждане, спрямо настоящите насоки за кандидатстване и добрите практики в областта на електронните формуляри в WEB.</p>	<p>23. Присма се. Указания за попълване на формуляра в СЕУ ще бъдат добавени към пакета с документи.</p>
4.	Българска асоциация на консултантите по европейски програми (БАКЕП)	29.11.2024	<p>УВАЖАЕМА Г-ЖО ВАСИЛЕВА, УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА, Поздравяваме вашия екип за подготовения проект насоки за кандидатстване по процедура чрез подбор „Сформиране на оперативни групи (първа стъпка)“ по интервенция II.Ж.1 „ПОДКРЕПА ЗА ОПЕРАТИВНИ ГРУПИ В РАМКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ПАРТНЬОРСТВО ЗА ИНОВАЦИИ“ ОТ СІРЗСР 2023 – 2027г. и въвежданите на първи стъпки за облекчаване на административната тежест по кандидатстване и изпълнение на проектите. Считаме, че в рамките на този програмен период с наличното на процедура, чрез която да се подпомогне</p>	

сформирането на оперативни групи, ще могат да се постигнат по-добри резултати за успешно изпълнение на новаторски проекти от повече оперативни групи.

Оценяваме положително, че сте предвидили част от допустимите разходи да се отчитат на база стандартна таблица за единица продукт, еднократна сума и финансиране по единна ставка. Например отчитането на разходите за транспорт по фиксирана максимална ставка за км. включително и за собствен транспорт е добър подход, който ще облекчи значително администрирането и проверките на заявките за плащане. Но съществено облекчение ще има и ако документите към искането за плащане се редуцират значително. Смятаме и че при подготовката на процедурата във втора фаза, за подкрепа на оперативните групи за изпълнение на новаторски проекти, следва този подход да се продължи. Максимално много текущи и производствени разходи да се отчитат на база стандартна таблица за единица продукт, еднократна сума и финансиране по единна ставка, защото това е правилният подход към интервенции, които включват основно оперативни/текущи разходи, а не инвестиционни. Удачно е да се ползва опита при отчитането на аналогични проекти по програма Хоризонт Европа и да се търси постигане на краен резултат.

Представяме на вашето внимание коментари по конкретни тестове на проекта на насоки.

I. Условия за кандидатстване:

<p>1.1. В раздел 11. Условия за допустимост на разходите</p> <p>а) в т. 7 след текста „Разходите за настаняване, като част от разходите по т. 2 от раздел 9 „Допустими разходи“, са допустими в случай, че са обосновани като необходими за изпълнение на дейностите по привличане на потенциални партньори за сформирание на оперативна група и не надвишават 100 лв. за една нощувка.“ да се добави „За тези разходи, кандидатите не следва да представят независими съпоставими оферти“. Считаме, че това уточнение дава допълнителна яснота, тъй като опита от прилагането на подмярка 16.1 доказва, че е невъзможно и неестествено да се събират независими оферти по отношение на нощувки и разходи за командировки</p>	<p>1.1.Приема се</p>
<p>б) в т. 10 – Предлагаме текстът да се промени на „Разходите за управление на проекта по т. 4 от раздел 9 „Допустими разходи“ се определят като единна ставка до 20 на сто от размера на допустимите разходи по т. 2 и т. 3 от същия раздел на основание чл. 83, пар.1, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115, при спазване на условията по т. 2, буква „б“ от раздел 3. „Бюджет и финансови условия, в т.ч. минимален и максимален размер на допустимите разходи за един проект и интензитет на финансовата помощ“.</p> <p>Основанието е, че за да се създаде функционираща оперативна група и съответно да се реализира бъдещ новаторски проект е нужно да има мотивирани и дейни участници. Техните усилия, време и труд трябва да бъдат възмездени като възможността за това е чрез разходите за</p>	<p>б) Не се приема. Процентът е определен в съответствие с Европейското законодателство.</p>

управление. При положение, че срокът за изпълнение е максимум 12 месеца, максимален размер на разходи за управление от 20 % в рамките на максималните 19 588 лв. възлиза едва на 3264,66 лв. което не е огромна сума или такава, с която да се злоупотребява. По-уместно е да се допустими по-големи разходи за управление и организация на проекта, защото трудностите при този вид заявления са именно организационни.

1.2. Раздел 13. Изискуеми документи, в т.ч. документи, доказващи съответствие с критерии за подбор и документи, които следва да бъдат представени преди сключване на договор

Считаме за удачно да се прецизира т. 6 със следния текст: Документи, доказващи, че консултантската организация/индивидуалния съветник, включени в заявлението за подпомагане, извършват консултантска дейност и притежават консултантски опит в сферата на селското/горско стопанство или храните (ако е приложимо). За консултантски организации – юридически лица - договор за осъществяване на консултантски услуги придружен с първични счетоводни документи /фактури/, удостоверяващи извършени консултантски услуги. За индивидуални съветници - физически лица - трудов договор заедно с длъжностна характеристика или трудова книжка, удостоверяващи заемана длъжност или упражнявана професия, свързана с предоставяне на консултантски услуги в областта на селското стопанство или храните или граждански договор, придружен със сметки за изплатени суми.

1.2. Приема се по принцип. Изискуемите документи по т. 6 от Раздел 13 „Изискуеми документи, в т.ч. документи, доказващи съответствие с критерии за подбор и документи, които следва да бъдат представени преди сключване на договор“ са прецизирани.

	<p>Пояснението е необходимо, защото е важно потенциалният кандидат/партньор да бъде категорично определен като допустим кандидат в качеството си на консултантска организация или съветник и заявлението обективно да бъде оценено по критерий за оценка. № 7. Оценка на участниците</p>	
<p>1.3. Не се приема. Методиката се съдържа в поясненията под таблица, както и в колона „Условия за изпълнение“. Разписването на допълнителни условия, които да разделят точките по отделните критерии за подбор на подкритерии и съответстващи точки, би било в противоречие с решението на Комитета за наблюдение на СПРЗСР 2023-2027 г. във връзка с проведеното първо заседание, в рамките на което беше обсъден начина на оценка на заявления за подпомагане.</p>	<p>1.3. В УК липсва раздел Методика за оценка на заявленията за подпомагане.</p> <p>Така по отношение на критерии за оценка 1 и 2 не става ясно дали заявлението за подпомагане може да получи само максималните 20 точки или по преценка на оценителната комисия и по-малка част, например 10 или 5 точки. Удачно е на база текста на критерия да се разпишат условията, при които могат да се получат по-малко от максималните точки. Например:</p> <p>Ако формулирането на проблема е базирано на</p> <ul style="list-style-type: none"> - практически данни и резултати, събрани от анкети и/или интервюта със заинтересованите страни – заявлението се оценява с 10 точки - В обобщавката са използвани данни от научна литература, научни или статистически изследвания или други официални източници, пряко свързани с проблема – 10 точки - Ако в обобщавката са използвани данни от научна литература, научни или статистически изследвания или други официални източници, косвено свързани с проблема – 5 точки. <p>Даваме си сметка, че критериите за оценка вече са гласувани на Комитет за наблюдение, но разписването на методика ще улесни оценителната комисия и ще гарантира обективност като е важно тази методика да е</p>	

	<p>предварително известна и да е част от насоките по процедурата.</p> <p>По отношение на критерий 2 Конкретни ангажименти на участниците също препоръчваме да бъде разписана методика. Възможен вариант:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Участието на всеки член, в т.ч. неговите ангажименти са посочено конкретно и обосновано във връзка с предвидените цели и дейности по проекта като ангажиментите му съответстват на опита и експертизата на конкретния участник – 7 точки - Участието само на част от членовете са посочени конкретно и обосновано във връзка с предвидените цели и дейности по проекта като ангажиментите съответстват на опита и експертизата на конкретния участник – 4 точки - Участието на членовете са посочени конкретно, но не са обосновани във връзка с предвидените цели и дейности по проекта или ангажиментите не съответстват на опита и експертизата на конкретния участник – 2 точки <p>Тестовите за методика са примерни като нашето искане е да има яснота как ще се прилагат първите два критерия по обективен и по възможност измерим начин.</p>	
	<p>1.4. В Приложение № 5 към Условието за кандидатстване „Стандартна таблица на разходите за единица продукт по интервенция П.Ж.1 не са включени разходи за публикация в онлайн издания. Печатните издания отдавна не са толкова популярни и разпространени. Информацията през тях се разпространява по-бавно и достига до по-ограничен кръг лица. Основен източник на информация са медии в интернет. Ако не е</p>	
	<p>1.4. Не се приема. Стандартната таблица на разходите за единица продукти по интервенция П.Ж.1 е разработена от външен независим изпълнител по одобрена от МЗХ методика, като към настоящия момент с оглед предстоящото стартиране на приема не може да бъде допълвана/променяна, тъй като това би повлияло на крайната стойност на разхода.</p>	

	<p>възможно за настоящата първа фаза, то следва за втората фаза задължително да се разшири списъкът с разходите, включени в стандартната таблица и с публикации в онлайн издания.</p> <p>II. По отношение на Условия за изпълнение</p>	
<p>2.1. Приема се.</p>	<p>2.1. В раздел 2. Финансово изпълнение на проектите и плащане да отпадне изискването от т. 2 - „Договорът по ЗЗД за сформирани и функциониране на оперативна група трябва е с нотариална заверка на подписите“. Това условие утежнява подписването на договора, особено от участници от различни области на страната. Освен това предполага, че всяко последващо изменение на договора, което е напълно възможно да се наложи, също трябва да бъде с нотариална заверка на подписите. Альтернативен вариант е да се допусне подписване на договора и с квалифицирани електронни подписи от всички участници.</p>	
<p>2.2. Не се приема. Насоките за кандидатстване предвиждат възможност за възстановяване на 100 % и на действително направени и платени допустими разходи. За да се гарантира това са предвидени изискуеми документи, необходими за извършване на проверките. Становището за отпадане на изискуеми документи към заявките за плащане не съдържа предложение за това как да се гарантира горното условие.</p>	<p>2.2. Предлагаме да се съкратят значително изискуемите документи към искане за плащане - Приложение А към Условията за изпълнение в част. Зачертани сме всички документи, които предлагаме да отпаднат. Считаме за напълно достатъчно да се представи програма, доклад, снимки и списък с участници, които удостоверяват провеждането на работни срещи или други информационни събития. В краен случай може да се прилагат фактури за гориво, билети или ношувки. Няма нужда да се прилагат пътни листа, документи, удостоверяващи плащанията след като се приема подход за определяне на максимална</p>	

ставка за разход на км или нощувка, приемопредавателни протоколи, договори. За толкова малки разходи, трябва да се промени подходът и да се търси резултат – проведени срещи и цялостен краен резултат – регистрирана по ЗЗЗД Оперативна група, а не да се губи административен капацитет и ресурс на ДФЗ за проверка на незначителни по стойност разходи и то с толкова много съпътстващи документи като пътни листа, протоколи, разходни ордери и т.н.

Б. Специфични документи

1. Разходи за транспорт и настаняване във връзка с провеждане на работни срещи с най-малко пет участника, в т.ч. посещения на стопанства или опитни полета или срещи с представители на одобрени оперативни групи:

- а) доклад от бенефициента относно проведената среща във формат .pdf;
- б) пътен лист във формат .pdf (при заявени разходи за транспорт);
- в) разходни документи за гориво във формат .pdf;
- г) фактура с фискален бон за гориво или билети, абонаментни карти във формат .pdf;
- д) фактура с фискален бон или фактура, платено нареждане и пълно дневно банково извлечение за платени нощувки във формат .pdf;
- е) разходни касови ордери за платен транспорт и настаняване във формат .pdf;
- ж) списъци на участниците, съдържащи име и фамилия, адрес, телефон и e-mail за контакти, наименование на организацията/институцията, която представляват, и подпис на участника във формат .pdf;

з) детайлна програма на срещите във формат .pdf;
и) протоколи от срещите във формат .pdf;
й) снимки във формат .jpg.

2. Разходи за изготвяне, отпечатване и разпространение на брошури, дилпани, плакаги, печатни материали и др., предназначени за разпространение на информация за първоначалната идея на новаторския проект и стремежа за привличане на партньори за сформирание на оперативна група:

а) договори във формат .pdf;
б) приемно-предавателен протокол във формат .pdf;
в) фактура, платежно нареждане и пълно дневно банково извлечение във формат .pdf;
г) отпечатани материали във формат .pdf;
д) копие от материалите или техни снимки във формат .pdf и .jpg.

Няма нужда от договори и протоколи, след като ще се представят доказателства за изготвените материали.

3. Разходи за заснемане и разпространение чрез електронни медии на кратки филми, интервюта, блогове и друга информация, подходяща за разпространение с цел привличане на потенциални участници в оперативната група като заинтересовани страни:

а) договори във формат .pdf;
б) приемно-предавателен протокол във формат .pdf;
в) фактура, платежно нареждане и пълно дневно банково извлечение във формат .pdf;
г) копие от разпространените материали.

	<p>4. Разходи за провеждане на информационни семинари или демонстрации за най-малко 10 участника, в т.ч. кафе-пауза, наем на зала, кетъринг:</p> <p>а) договори във формат .pdf;</p> <p>б) доклад за извършената работа във формат .pdf;</p> <p>в) приемно-предавателен протокол във формат .pdf;</p> <p>г) сметки за изплатени суми по граждански договори във формат .pdf;</p> <p>д) справка за изплатените възнаграждения и осигуровки по граждански договори във формат .pdf;</p> <p>е) справка за изплатени доходи на физически лица, различни от доходи по трудови правоотношения и пенсии във формат .pdf и .xls;</p> <p>ж) платежни нареждания за платени възнаграждения, за внесени данъци и осигуровки и пълно дневно банково извлечение (за граждански договори) във формат .pdf;</p> <p>з) фактура, платежно нареждане и пълно дневно банково извлечение във формат .pdf;</p> <p>и) списъци на участниците, съдържащи име и фамилия, адрес, телефон и e-mail за контакти, наименование на организацията/институцията, която представляват, и подпис на участника във формат .pdf;</p> <p>(й) копия от презентации, материали, лекции, които са използвани за дейността във формат .pdf;</p> <p>к) снимки във формат jpg.</p>

	<p>5. Други разходи, неизредени по-горе, свързани с привличане на потенциални партньори за сформирани на оперативна група.</p> <p>а) договори във формат .pdf;</p> <p>б) приемно-предавателен протокол във формат .pdf;</p> <p>в) фактура, платежно нареждане и пълно дневно банково извлечение във формат .pdf;</p> <p>г) други документи свързани с извършената дейност.</p> <p>6. Разходи за предоставяне на правни услуги, свързани с изготвяне на договор и регистрация на дружество по Закона за задълженията и договорите:</p> <p>а) договори във формат .pdf;</p> <p>б) документ за юридическа правоспособност във формат .pdf (в случай, че лицето не е вписано в публичен регистър);</p> <p>в) фактура, платежно нареждане и пълно дневно банково извлечение във формат .pdf;</p> <p>Надаваме се намаляването на административната тежест по отношение на първа фаза да послужи като успешен пример и за втората фаза на интервенцията като това е възможност и за своеобразно тестване на по-различен подход, акцентираш върху резултата, който е по-удачен за интервенции без институционни разходи и с други специфики и цели.</p>			
5.	<p>Сдружение за Отглеждане и Развъждане на Маришките овце</p>	29.11.2024	Уважаема г-жо Иванова	<p>Не се приема. Съгласно чл. 104, § 2 от Регламент (ЕС) 2021/2115 всяка държава членка изготвя един стратегически план по ОСП за цялата си територия, като взема предвид своите конституционни и</p>

<p>за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации“ изразявам следното становище и правя следните предложения</p> <p>Имах възможност да участвам в работната среща по темата на 21.11.2024 проведена в МЗХ на която бяха обсъдени направените до тогава предложения. Въпреки че моите предложения бяха изпратени писмено, а и на самата среща взех отношение останах с впечатление, че екипът на Министерството отговаря за тази интервенция не е склонен за промени в така изготвения проект за „Насоките за кандидатстване.....“. Направи ми впечатление също така, че някои членове на екипът на МЗХ се придържа стриктно към някои текстове в СПРЗСР с мотива че някои текстове в „Насоките.....“ били така изписани в Стратегическия План (СП) !?</p> <p>Като участник в Тематичната работна група, която изготви СПРЗСР съм свидетел на изготвянето на СП и смея да твърдя, че някои текстове от СП не са издържани от юридическа и професионална гледна точка в резултат на „бързането“ при представянето на СП пред Европейската комисия (ЕК) през 2022 г. В тази връзка определено смятам, че стриктното придържане към някои текстове на така одобрения СП е пречка за изработване на гъвкава и ефективна нормативна уредба за условия за кандидатстване по интервенцията.</p> <p>Затова още веднъж предлагам към точка 5 „Допустими, кандидати/партньори“ да се добави нова подточка „и“, с нова редакция а именно: IT и DevOps фирми и компании и други физически и юридически лица с потенциал за принос към разработване и внедряване иновативни и</p>	<p>институционални разпоредби, условията и изискванията в който са основата за прилагане на инструментите за подпомагане на национално ниво.</p> <p>След каго бъде одобрен, националният стратегически план за ОСП става част от системите за управление съгласно член 2, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2116 и трябва да бъде изпълнен, както е одобрен.</p> <p>От друга страна, съгласно чл. 119 от цитирания регламент Държавите членки могат да подадат до Комисията искания за изменение на стратегическите планове по ОСП.</p> <p>В тази връзка, Вашето становище относно включването на нова категория допустими кандидати/партньори, а именно: „IT и DevOps фирми и компании и други физически и юридически лица с потенциал за принос към разработване и внедряване иновативни и новаторски проекти и добри земеделски практики в качеството им на партньори“ ще бъде взето предвид при подготовката на следващо предложение за изменение на СПРЗСР 2023-2027 г.</p>
---	--

		<p>новаторски проекти и добри земеделски практики в качеството им на партньори.</p> <p>Мотиви: Иновативни решения и идеи за новаторски проекти, могат да дойдат и от други физически лица, които участват в одобрени от МЗХ програми (растениевъдни и животновъдни), които практикуват земеделски дейности, но имат други квалификации или специалности, които могат да бъдат полезни за разработването и внедряването на иновативни и новаторски проекти или за изпитването /тестирането/. Особено полезни биха били фирми и компании в IT сектора. Разширяването на обхвата на потенциални участници като партньори, ще увеличи шансовете за успех на новаторския проект (иновацията).</p> <p>Проф. д-р Дойчо Димов Представител на група „Развъдни организации“ в Комитета за наблюдение на СПРЗСР</p> <p>Председател на Сдружение с нестопанска цел за отглеждане и развъждане на Маришките овце</p>	
<p>Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ)</p>	<p>29.11.2024</p>	<p>1. В раздел 5 „Допустими кандидати“ по възможност да се включат и Виспи училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионално направление „Икономика“, Обществени комуникации и информационни науки“ и „Информатика и компютърни науки“</p> <p>Мотиви: В голяма част от Висшите училища с икономически направления има специалности свързани с аграрната икономика, земеделието и природните ресурси. Също така новаторския проект може да бъде свързан както със</p>	<p>1. Не се приема. След като бъде одобрен, националният стратегически план за ОСП става част от системите за управление съгласно член 2, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/2116 и трябва да бъде изпълнен, както е одобрен.</p> <p>В допълнение, Вашето становище ще бъде взето предвид при подготовката на следващо предложение за изменение на СПРЗСР 2023-2027 г.</p>

	<p>специализирани теми в областта на животновъдството и растениевъдството, така и с икономически теми и с теми в областта на информационните технологии. Голяма част от иновациите са свързани и с прилагане на дигитални технологии, които изискват разработка на специализирани софтуери по отношение на организация на производството и прилагане на елементи от технологичните карти.</p> <p>2. В Условието за кандидатстване, раздел 7 „Допустими дейности“ по отношение на дейностите за проучване на приложимостта на новаторския проект, да се уточни, че са допустими дейности извършени преди подаване на заявленията за подпомагане.</p> <p>Мотиви: по-голяма яснота.</p>	<p>2. Не се приема. В т. 5 от Раздел 11 „Условия за допустимост на разходите“ на Условието за кандидатстване е пояснено, че тези разходи са обвързани с подадения план за действие, който е изготвен преди подаване на заявленията за подпомагане. Също така в т. 3 е посочено, че всички останали разходи (т. 2, т.3 и т. 4) са допустими, ако са извършени след подаване на заявленията за подпомагане и в срока за изпълнение на проекта.</p> <p>3. Приема се по принцип. Няма задължително изискване, кандидатът да заяви точно 15 на сто от размера на заявените разходи по т. 2 и т. 3, като при преценка на кандидата същия може да заяви по-ниска стойност.</p> <p>От друга страна, ДФ „Земеделие“ ще изплатя БФП за разходи по т. 4 в размер на 15 % от допустимите платени разходи по т. 2 и т. 3, но не повече от заявената от кандидата и одобрена сума съгласно административен договор за съответния разход.</p>
	<p>3. В Условието за кандидатстване, раздел 11 „Условия за допустимост на разходите“, т. 10 е посочено:</p> <p>„10. Разходите за управление на проекта по т. 4 от раздел 9 „Допустими разходи“ се определят като единна ставка до 15 на сто от размера на допустимите разходи по т. 2 и т. 3 от същия раздел на основание чл. 83, пар.1, буква г) от Регламент (ЕС) 2021/2115, при спазване на условията по т. 2, буква „б“ от раздел 3. „Бюджет и финансови условия, в т.ч. минимален и максимален размер на допустимите разходи за един проект и интензитет на финансовата помощ“.</p>	

Също така в Условието за изпълнение, раздел 2 „Финансово изпълнение на проектите и плащане“, т. 8 е записано:

„8. Разходите за управление на проекта по т. 4 от раздел 10 „Допустими разходи“ от Условието за кандидатстване се заявяват като единна ставка в размер до 15 на сто от размера на допустимите разходи по т. 2 от същия раздел. Същите разходи се заявяват като обща сума, без да се прилагат документи.“

Във връзка с горното трябва и в Условието за кандидатстване и в Условието за изпълнение да бъде записано при какви условия и кога ще се прилага по-ниска единна ставка от 15% от размера на допустимите разходи по т. 2. на раздел 10 „Допустими разходи“ от Условието за кандидатстване. В случай, че е планирано да се прилага единна ставка от точно 15%, то тогава и в двете точки трябва да бъде записано „в размер на 15 на сто“.

Мотиви: Да бъде ясно определено при какво условие може да се прилага по-ниска от 15% единна ставка.

4. В Условието за кандидатстване, раздел 12. „Критерии за оценка, в т.ч. извършване на предварителна оценка (ако е приложимо)“ по отношение на критерий 3/4 „Проектна готовност“ да се уточни, че един кандидат може да бъде отнесен към само една категория от допустимите участници. В тази връзка в т. 7. „Описание на партньорите по проекта“ на Плана за изпълнение на новаторски проект за сформирани на оперативна група (първа стъпка) (Приложение №

4. Приема се по принцип. Формулярът за кандидатстване в СЕУ предвижда раздел, в който се попълва информация за всеки партньор по проекта с възможност за отнасяне към само една от възможните категории, посочени в раздел „Допустими кандидати/партньори“, за да се избегне хипотезата за заявяване на един партньор в две категории.

3) да има възможност за всеки участник да бъде определена само една основна категория към която да бъде отнесен т.е. да няма възможност един участник да бъде записан в т.7 и за целите на критерий 3/4 към две или повече категории едновременно. Също така заглавието на раздел 12. „Критерии за оценка, в т.ч. извършване на предварителна оценка (ако е приложимо)“ да се промени на раздел 12. „Критерии за подбор, в т.ч. извършване на предварителна оценка (ако е приложимо)“

Мотиви: По този начин ще бъде избегнато изкуствено получаване на повече точки по този критерий в случай на само двама участника и също така това предложение е в съответствие с целта на този критерий свързана с получаване на повече точки при наличие на по-голям брой участници от различни категории.

5. В Условието за кандидатстване, раздел 12. „Критерии за оценка, в т.ч. извършване на предварителна оценка (ако е приложимо)“ по отношение на критерий 5 „Първоначално предвидения екип за реализация на новаторския проект включва като участник - консултантска организация/индивидуален съветник, с консултантски опит в сферата на селското/горско стопанство или храните“ да се уточни как се определя наличието на консултантски опит. Например може да бъде добавено пояснение, че консултантска организация/индивидуален съветник притежава консултантски опит в сферата на селското/горско стопанство или храните в случай, че организацията/съветникът е

5. Приема се по принцип. В изискуеми документи е пояснено, че документите по т. 6 се представят във връзка с условието по т. 1, буква „3“ от Раздел 5 „Допустими кандидати/партньори“ и критерий за подбор 5 от Раздел 12 „Критерии за оценка, в т.ч. извършване на предварителна оценка (ако е приложимо)“

	<p>предоставяла/предоставял консултации в сферата на селското/горско стопанство или храните преди подаването на заявлението за подпомагане.</p> <p>Мотиви: По този начин ще се избегнат различни тълкувания кога се приема, че дадена консултантска организация/индивидуален съветник притежава консултантски опит в сферата на селското/горско стопанство или храните. Също така ще се улесни оценката на заявленията за подпомагане.</p>	
<p>6. Приема се по принцип. Раздел 13 „Изискуеми документи, в т.ч. документи, доказващи съответствие с критерии за подбор и документи, които следва да бъдат представени преди сключване на договор“ е прецизиран в съответствие с предложението.</p>	<p>6. В Условиата за кандидатстване, раздел 13 „Изискуеми документи“, т. 6 се изисква прилагане на документи, доказващи че консултантските организации/индивидуалния съветник, включени в заявлението за подпомагане, извършват консултантска дейност и притежават консултантски опит в сферата на селското/горско стопанство или храните.</p> <p>Предлагаме т.6 да се раздели на т.6а и т. 6б, както следва:</p> <p>„6.а За кандидати/партньори по т. 1, буква „з“ от раздел 5 „Допустими кандидати/партньори“ - документи, доказващи, че кандидатът/партньорът е консултантската организация/индивидуалния съветник в сферата на селското/горско стопанство или храните. Документите могат да бъдат: договори за предоставени и/или предоставяни към датата на подаване на заявлението за подпомагане консултантски услуги в сферата на селското/горско стопанство или храните и/или подписани референции от лица получили от съответния кандидат/партньор консултантските услуги в сферата на селското/горско стопанство</p>	

	<p>или храните и/или опис на нормативен документ/нормативни документи определящи, че кандидатът/партньорът предоставя консултантски услуги в сферата на селското/горско стопанство или храните и/или опис на дейностите включени в предмета на дейност на кандидата/партньора, съгласно търговския регистър и/или друг официален регистър, показващи, че са включени като предмет на дейност предоставяне на консултантски услуги в сферата на селското/горско стопанство или храните, както и/или други документи с официален характер доказващи, че кандидатът/партньорът е консултантската организация/индивидуалния съветник в сферата на селското/горско стопанство или храните. Документите се представят във формат „.pdf“, „.jpg“, „.tag“, „.7z“ или „.zip“.</p>
	<p>6.6 За кандидати/партньори по т. 1, буква „з“ от раздел 5 „Допустими кандидати/партньори“ желаещи да докажат съответствие с критерий за подбор „Първоначално предвидения екип за реализация на новаторския проект включва като участник - консултантска организация/индивидуален съветник, с консултантски опит в сферата на селското/горско стопанство или храните“ – документи доказващи предоставяне на консултантски услуги в сферата на селското/горско стопанство или храните, преди датата на подаване на заявлението за подпомагане, като: договори за предоставени преди датата на подаване на заявлението за подпомагане консултантски услуги в сферата на</p>

	<p>селското/горско стопанство или храните и/или подписани референции от лица получили от съответния кандидат/партньор консултантските услуги в сферата на селското/горско стопанство или храните, както и/или други документи с официален характер доказващи, че кандидатът/партньорът е предоставял консултантски услуги в сферага на селското/горско стопанство или храните, преди датата на подаване на заявлението за подпомагане. Документите се представят във формат „.pdf“, „.jpg“, „.rar“, „.7z“ или „.zip“.</p>	
	<p>Мотиви: По-ясно определяне на изискваните документи за доказване, че даден кандидатът/партньорът е консултантската организация/индивидуалния съветник в сферага на селското/горско стопанство или храните, както и за доказване на консултантски опит при заявено съответствие с критерий №5.</p>	